

ПА ПЛЫНІ

І які ж беларус ня любіць плысьці паволі? Ці ж ягонай душы, што імкнецца сузіральна супыніцца, засамоціцца, сказаць часам: «Неяк жа будзе...» – ці ж ягонай душы не любіць гэтага? Як не любіць плысьці, калі ў тым чуецца нешта трымцьліва-летуценнае?

Здаецца, узяла ў абдоймы цябе нязнаная сіла, укруціла, уклеіла ў вір, да сябе, і пльвеш сабе, і ўсё плыве: спльваюць гады, праплываюць знаёмыя твары, плыве насустрач вербалоз з шыхтамі алешынаў ды адзінокімі ясенямі. А навокал ціша ватовая ды тумановая, ані брэху сабачага, ані вуркатаньня сэпаратара малочнага. Цячэ сабе плынь і зносіць у немаведамую далячынь, што нікне за выгбаю берагоў, і нешта вусьцішнае тоіцца ў гэтым пакручастым зьніканьні, дзе зь вільготнай смугі шараі гадзінаю не пасьпявае акрэсьліцца хоць якая рэч, – адно маціцовае неба над галавою, ды бязважкія расплеценыя хмарыны, ды німб ад кволлага маладзіка здаюцца нязрушнымі...

Беларусы пакрысе, але няўхільна пачынаюць любіць сваё існаваньне ў незалежнай сваёй краіне. З тых самых прычынаў, што змушалі іх любіць сваё наканаванае існаваньне ў іншых дзяржавах. Бо беларус любіць усё адстаялае, звычайнае і павольнае. Зноўку рака зрабіла свой паварот, і ўсё, што было за плячыма толькі во, зьнікла і растаяла ў мройнай імжы. Нарэшце ён, народ, прывык жыць у сваёй Беларусі. А што прынясе якая тая інтэграцыя, расейская ці эўрапейская, ён ня ведае, ня можа пасьпець пралічыць, ды і ня хоча. Няма вайны – і ўжо добра. Неякія грошы плацяць – і то радасьць. Балазе, і на чэргі забыліся. Беларус плаўна прывыкае да ўласных грошай, як да чужых, і да чужых прызвычайваецца, як да сваіх, таксама.

Вой, плынь! Струмень няўлоўны твой, плынь, хто выдумаў цябе? Чаму ня б'еш ты мэтраномам хваляў у трывалыя берагі лёгкікі, чаму ня б'есься ты сыпеўным рэхам між горных цясьні-

наў вобразаў? Відаць, ты, плынь, нарадзілася ў зямлі народу няпэўнага, у тым краі, дзе не сьмяюцца ўголас ды распавядаюць казкі пра малога Піліпка, які ведзьму ўчаставаў дачкою ейнай, у печы зваранай. Не жартуе беларус рахманы і чужога сьмеху ня любіць, касавурыцца – ці не зь яго сьмяюцца? Хоць што-небудзь чорнае-зачорнае распавесці можа. Хіба каб навокал не было гэтак пустэльна-туманова-глуха? І, як спрадвеку, усё болей пра чужых. Хоць пра чужых, хоць пра эстонцаў, абі не пра сябе. Абі не спыняцца, ня ўдумвацца, не вызначаць, куды нясе яго плыня... Ані зьнічкі ўсьмешкі ў тварах, якія пахмура ўтаропіліся ў дрыготкае люстра тэлеэкранаў, ажно датуль, пакуль не замружыць яно табе вочы.

Закруціць, бывае, глыбокая плынь у вір сьвятаў, што нясьмела і няўцямна адзначае Беларусь, зьнясіліць ды вынесе на плытку празрыстую ваду ніштотства і панясе, панясе да наступнага павароту перадсьвяточных амбарасаў. Ажно пакуль далікатная лілея чэпкім бясконцым сваім сьцеблюком ня спыніць цябе. І адпачнеш у пене лілейнай.

Адно пасьпявай глядзець па бакох, мінае ўсё – з дрыготкімі пругкімі жыламі вербы, бухматымі кручанымі лапамі сосны. Мінаюць высачэзныя, адно шапку трымай, стромыя адхоны, магілы карэньня. Здаецца, ускараскайся ўгару – убачыш, адчуеш, зразумееш сэнс шляху плыннага свайго. Ды не, убачыць можна задужа. Убачыш далёка і тое, адкуль прыплыў, што пакінуў за плячыма. А так, зьвіліся ў вадзе тугім суплётам косы сутраўя, ляглі па плыні і панеслі цябе зноў у нязьведаныя тумановыя блізкаглядны. Засталіся там, за плячыма, лёсы і досьведы, чыесьці малыя драмы і малыя шчасьці. Не пасьпяваюць астываць магілы, а ўжо і знікаюць за выкрутам плыні... За адвернутымі сьпінамі крыжы, крыжы, крыжы... І пра жывых забываецца хутчэй, чым пра мёртвых. Панясе, панясе, і ўжо не адрозьніш катаў ад ахвяраў, пэрсонаў ад пэрсанажаў. А і памрэ прарок, а ўсё не палюбяць.

І плыве, плыве цэлы край, зьняможаны і няўпэўнены, зьняве-

раны і недарэчны нат для самога сябе, плыве абы-як, як прыладзіўся хто, у суцэльнай маўклівай чарадзе, дзе кожны сам. І выгнулася гэтая чарада, разьляглася, расьцягнулася, разьлезлася, бы слотнае шумавіньне, што ўтворанае немаведама з чаго і немаведама куды зьнікне... Адно, збрыдзіўшыся, падкіне яго стары трывушчы корч, што хоць памятае, чым ён быў калісьці. І панесьліся, панесьліся, панесьліся хлудлівыя шумавіны, разьляцеліся на мільён беспатрэбных клетак. А ўжо за чарговым скрутам млявае плыні зноў зьбівае іх у камяні вада.

Абурыцца беларус, што ўсё вакол не ягонае, нат словаў ня знойдзе ад пачуцьця, што перапоўніць часам яго, бо і словаў уласных ня мае. А калі і вынайдзе, вымысьліць, выпакутуе слова якое сваё, адчуе сябе самотным. Ня знойдзе сілаў азвацца ім, словам сваім, збаіцца, зганорыцца, зьбянтэжыцца. І зноў паплыве сабе паволі за далягляд, за якім чуваць адно чыйсьці адзіночны, ледзьве чутны плёхкат, цурчэньне чыйгосьці недаказанага нікім.

А бывае, як хочацца беларусу паразважаць, памянціць пра родную мову, у скрусе абхапіць далонямі скроні... Ды не, ня будзе ён каго змушаць. Ні дзецям, ні жанцы сваёй пра мары свае не раскажа.

Куды ж плывеш ты, Беларусь, да якога акіяну-мора, да свайго дзе Дунаю? Усё мінае міма цябе, неаплаканыя радасьці і горы, сьмяцьцё са скарбамі незьлічонымі, усё адстае і застаецца ззаду. Спыніцца чужаніца, уражаны павольным тваім бязмэтным плыцьцём: што б магло азначаць гэтае рушаньне, што наводзіць распачную скруху? Беларусь, куды нясуць цябе бруі твае? Дай адказ. Няма адказу.